

*Ілля Субботенко, студент,
Любов Райська, кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка (Чернігів, Україна)*

НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ НЕНОРМАТИВНОЇ ЛЕКСИКИ НА ДУХОВНИЙ І МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК ДИТИНИ

У статті порушується питання негативного впливу ненормативної лексики на психіку і мовлення дітей, акцентується увага на значенні слова у формуванні світогляду дитини.

Ключові слова: українська мова, духовний і мовленнєвий розвиток дитини, виховання, ненормативна лексика.

Мета статті – висвітлення негативного впливу лихослів'я на духовний і мовленнєвий розвиток дитини. Вплив слова на душу і серце людини розкривають українські прислів'я: Слово не стріла, а глибоко ранить; Від меча рана загоїться, а від лихого слова – ні! Слово – не горобець, вилетить – не піймаєш; Слово пече без вогню; Гостре словечко коле сердечко; Скаже – як в око вліпить; Шабля ранить голову, а слово – душу; Удар забувається, а слово пам'ятається; Не кидай словами, як пес хвостом; Від теплого слова і лід розмерзає; Теплі слова зігрівають душу людини; Умій сказати, умій і змовчати.

За тисячоліття свого розвитку українська мова стала перлиною народної мудрості, підґрунтям справжньої національної освіти і виховання. Однак на тлі глибокого і безмежного океану слів і

мудрих висловів дуже небезпечними є, за висловом О. Братка-Кутинського, «отруйні течії – лихослів'я». «Такі слова не хочеться вимовляти, але про них не можна і змовчати, оскільки вони несуть страшну загрозу для нашої ментальності, мови і нашого існування як самобутньої нації. Особливо небезпечна матерщина, яка останнім часом, мов смертельна отрута, вливається в океан рідних слів» [2, с. 107]. Матерщина втоптує в бруд, обливає нечистотами найсвятіші для українця поняття: Бог, Душа, Матір. Вона травмує почуття людини, вибиває її з життєвої колії, робить беззахисною, руйнує психіку.

Мова, за визначенням видатного педагога К.Д. Ушинського, є найдорожчим скарбом народу, його життям, відзеркаленням «національного характеру». Учений підкреслював, що мова «розвиває дух», обґрунтував цілісну лінгводидактичну концепцію впливу рідної мови на духовний розвиток дитини. Заміна рідної мови чужою, на думку К. Ушинського, створює жалюгідну, штучну атмосферу, що замінює справжнє і багате джерело мізерним і підробленим, неприродним, негативно впливає на душу дитини. Чужа «народному характеру» мова ніколи не пустить «глибокого здорового коріння, яке обіцяло б багатий, пишний розвиток», – писав педагог [7]. Бруднослів'я має пряме відношення до духовного світу тьми. Мало хто знає про походження ненормативної лексики, яка поширилась із язичницьких культур і релігій давнього Сходу: поклоніння Ваалу, Астарті, Хамосу – все це ідоли, які пов'язані із розбещенням і аморальністю. Лихослів'я з'явилося досить давно: ще до християнства деякі племена використовували його у різноманітних магічних обрядах [4]. Українці споконвіку шанували жінку-матір, називали її Берегинею домашнього затишку, роду людського. Слово «матір» вважалося святим, а тому пекельна лайка, спрямована на адресу Матері, так звана матерщина, була страшним ударом по психіці добродісного українця. Запозичино її було росіянами у татар, але в мові татар цей сумнозвісний вислів мав зовсім інше значення: «я був чоловіком твоєї матері і ти, можливо, мій син» [2, с. 110]. Таким чином, мат було нав'язано українцям ззовні. Про його походження свідчить той факт, що в деяких регіонах України матірня лексика дістала назву «москалі» (Любеч, Ріпкінський р-н Чернігівської обл., Городянський р-н Чернігівської обл.).

В. Сухомлинський також визначав слово як могутній засіб формування національного світогляду, духовності дитини, наголошуючи, що словом можна або «створити красу душі, або спотворити її» [6, с. 57]. Гармонійне функціонування полікультурного соціуму можливе за умови виховання його громадян у системі загальнолюдських цінностей і пріоритетів. Загальнолюдських і християнських, наголошуємо ми, бо вся педагогічна система, якою б продуманою і цілеспрямованою не була, зазнає руйнування, якщо в її основі немає християнських цінностей, про важливість яких говорив ще К.Д. Ушинський: «Сучасна педагогіка виросла на християнському ґрунті, і для нас нехристиянська педагогіка є річ неймовірна – безголова потвора й діяльність без мети, захід без спонукання позаду і без результатів попереду» [8].

У сучасному світі значно зросла кількість дітей з порушенням мовлення та психологічними розладами. Діти потребують любові, вони відчують її в кожному нашому слові, погляді, вони дуже тонкі психологи. Вихователь збагачує дитячий досвід полікультурного спілкування. Поставимо собі справедливе і цілком логічне запитання: чи дійсно кожний вихователь збагачує досвід своїх вихованців? Педагог може давати дітям мовні зразки шляхетного спілкування або його мовлення буде слугувати словесним гріхом. Це питання набуває з кожним днем особливої значущості в умовах сучасного культурного розмаїття соціуму. Щоб наша любов послугоувала дітям, і слово, вимовлене нами, сприяло розвитку мовленнєвої активності дошкільника, ми повинні виховувати у своїх вихованців любов до рідного слова. Страшно навіть уявити, що відбувається з психікою дитини, коли вона чує від дорослих, вихователів негативно забарвлені слова. Поза сумнівом, Слово Боже не може зникнути і втратити коли-небудь свою силу та авторитетність [1]. Так само і людське слово не зникає безслідно, а залишає свій вплив на тому, хто його виголошує, і на тому, кому воно адресоване. Ось тому людське слово має таке важливе значення. Про це Христос говорить в Євангелії: «... за кожне слово пусте, яке скажуть люди, дадуть вони відповідь в день судний» (Мф. 12.36) [1]. Слово, виголошене людиною, може оживити, а може і вбити людину, про що свідчить премудрий Соломон: «... уста, які зводять наклеп – вбивають душу» (Прем. 1.11) [1]. Кожна людина, на жаль, прекрасно знає, що таке лихослів'я, а в науці це явище називають ненормативною лексикою. Саме через ненормативну лексику ми можемо спостерігати деградацію людини [4]. Наприклад, раніше «брудні» слова могли собі дозволити вживати злочинці, п'яниці та інші соціально небезпечні елементи, зараз час змінився і люди змінилися, але не на краще. Малі діти, наслідуючи дорослих, у спілкуванні між собою вживають ненормативну лексику, можуть навіть вихователю сказати дуже лайливі слова [4]. Дорослі, на превеликий жаль, дійшли до того, що поза дитячим навчальним закладом використовують ненормативну лексику просто як засіб для зв'язку звичайних слів [4]. А все починається з самого дитинства: маленькі діти, чуючи, як батьки під час сварки чи

звичайної розмови вживають лайливі слова, швидко запам'ятовують їх, навіть того самі не усвідомлюючи.

Ненормативна лексика поширилася практично в усіх сферах життя – у сучасній літературі, кіно, телебаченні [4]. Важливо знати, що ненормативна лексика завдає шкоди не лише тим, хто вживає лихі слова, а й тим, хто їх чує. Усе дуже просто: про що будеш розмовляти і якою мовою, те і до тебе пристане (за законом тяжіння), повернеться бумерангом. Коли ми вимовляємо слова «нечистий, диявол», то до нас і чіпляється негатив, і ця нечисть супроводжує людину, яка вживає ненормативну лексику, і чим більше вживається таких слів, тим сильніше негатив вкорінюється у життя людини [4]. Тому необхідно постійно контролювати свої слова і пам'ятати, що все погане, сказане вами на адресу іншої людини, весь негатив, посланий до неї, повернеться до вас. Як написано в Біблії – все, що ми бажаємо іншим людям, отримуємо самі [1]. Усе, що вимовляє людина, – не випадковість, неважливо чи свідомо, чи несвідомо з її уст злітають слова... Це є віддзеркаленням її душі – всього, що всередині людини. Бруднослів'я є тяжким гріхом, оскільки будь-яке лихе слово – це виклик, кинутий Богу. Цей виклик не минеться для людини безслідно.

Кожен, хто вживає ненормативну лексику, повинен про це знати. Чистота слова ґрунтується на християнській вірі. Існує також наукове підтвердження цього генетичного погляду, яке зробив доктор біологічних наук П.П. Гаряєв. Свої дослідження і відкриття він описав у книзі «Волновой генетический код». У процесі експериментів ним було встановлено, що лихослів'я завдає непоправної шкоди суспільству. Дія його на людину рівносильна радіаційному опроміненню в 10-40 тисяч рентгенівських променів – за такого опромінення рвуться ланцюжки ДНК, розпадаються хромосоми. Таким чином, ненормативна лексика викликає незворотні процеси у людському організмі – мутації, точно такі, як від радіаційного опромінення [3]. Таким чином, лайкою можна не тільки зруйнувати власне здоров'я, викликати хронічні захворювання, але і вбити людину. Такий ефект є наслідком не лише лихослів'я, а й поганих думок [4]. Людина, яка вживає ненормативну лексику, може усвідомлювати, що завдає шкоди собі і оточенню, але іноді вона не здогадується, що завдає також надзвичайної шкоди своєму потомству. Наші гени ніби «чують» усі наші слова, а також запам'ятовують і записують їх у генетичному коді. Ненормативна лексика негативно впливає на генетичний код людини, котра її вживає, записується в ньому, стає так званим прокляттям для неї та її нащадків.

Отже, вихователь дитячого навчального закладу повинен знаходити для своїх вихованців такі слова, щоб вони позитивно впливали на духовний і мовленнєвий розвиток дитини, а не руйнували її внутрішній світ, створюючи дисбаланс в організмі.

Список використаних джерел:

1. Біблія (Книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту). – К.: Вид-ня місіїного тов-ва «Нове життя Україна, Кемпус Крусейд фор Крайст», 1992. – С. 1-959; С. 1-296.
2. Братко-Кутинський Олексій Феномен України: наукове дослідження. – «Вечірній Київ», Українська академія оригінальних ідей. – 1996. – 304 с.
3. Володимир Степанов. Мат вызываает мутации / Степанов Володимир [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://christsocio.info/content/view/74/1/>
4. Русский мат – проклятие славян. Специальный выпуск журнала «engel». Еммануїл. Главный редактор Сергей Мирный. – 2004. – 26 с.
5. Субботенко Ілля Фразеологізми і крилаті слова біблійного походження: Словник / Ілля Субботенко. – Чернігів: ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2014. – 48 с.
6. Сухомлинський Василь Слово про слово // Дивослово. – 2000. – С. 57-59.
7. Ушинський К.Д. Твори в шести томах. – К., 1954-1956. – Т. 1. – С. 273.
8. Ситник Вікторія. Не нехтуйте вічним / В. Ситник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvitportal.lviv.ua/novyny?id=80749_ne_nehtuyte_vichnym